

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

1/2003.BJE.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa Budapesten, a 2003. év március hó 17. napján tartott nem nyilvános ülésen a legfőbb ügyész indítványa alapján meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t :

A 2001. évi CXCI. törvény 63. §-ával módosított Btk. 304. §-ának (3) bekezdése szerint a tízezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás - a váltópénz meghamisítását kivéve - nem bűncselekmény. Ha pénz utánzásával követik el, akkor az 1999. évi LXIX. törvény 163. §-ában meghatározott szabálysértésnek minősülhet, egyéb módon elkövetve, szabálysértést sem valósít meg.

A Legfelsőbb Bíróság a Pécsi Városi Bíróság 13.Fk.255/2002/7. számú végzésének rendelkező részét, az elkobzásról és lefoglalás megszüntetéséről szóló rendelkezések kivételével, hatályon kívül helyezi; a fk. Orsós Zsolt terheltet a pénzhamisítás büntettének kísérlete miatt emelt vád alól felmenti, s megállapítja, hogy az ügyben felmerült 9234 (kilencezer-kettőszázharmincnégy) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

A legfőbb ügyész a Bszi. 29. § (1) bekezdésének a/ pontja és a 31. § (2) bekezdése alapján a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében, elvi kérdésben, jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta, annak a jogértelmezési kérdésnek az eldöntésére, hogy bűncselekménynek minősül-e a tízezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás, ha ez a pénz nem váltópénz.

A legfőbb ügyész indítványa szerint létezik a gyakorlatban olyan jogértelmezés, amely szerint a Btk. 304. § (1) bekezdése a pénzhamisítás valamennyi formáját, értékhatárra tekintet nélkül, büntetni rendeli.

E felfogás indokolása szerint, igaz, hogy a pénzhamisítás legenyhébb, privilegizált esete akkor valósul meg, ha azt váltópénzre vagy kisebb értékű pénzre követik el, s igaz az is,

hogy a Btk. 138/A. §-ának a/ pontja szerint az érték akkor kisebb, ha tízezer forintot meghalad, de kétszázezer forintot nem halad meg. A kisebb érték megjelölés azonban itt csak a privilegizált eset szerinti minősítés felső határát határozza meg, ugyanis az alapeset megfogalmazásából az következik, hogy a pénzhamisítás minden esetben bűncselekmény, így a kisebb érték alsó határának a bűncselekmény létesülése szempontjából nincs jelentősége.

Mindebből az következik, hogy a pénzhamisítás privilegizált esete valósul meg minden olyan esetben, amikor az elkövetési érték egy forint és kétszázezer forint között van.

Az ezzel ellenkező értelmezés elfogadása azt eredményezné, hogy mivel a pénzhamisításnak nincs szabálysértési alakzata, egy tízezer forintos vagy annál kisebb címletű bankjegy meghamisítása semmi joghátrányt nem vonna maga után; egyetlen váltópénz meghamisítása viszont öt évig terjedő szabadságvesztéssel lenne büntetendő.

A legfőbb ügyész indítványa ennek a jogértelmezésnek a szemléltetésére ismerteti a Pécsi Városi Bíróság 13.Fk.255/2002/7. számú végzését, és csatolja az ügy iratait is.

A végzésben megállapított tényállás szerint Orsós Ferenc mázai lakos 2001 nyarán, Bonyhádon egy szemetgyűjtőben, több hamis tízezer forintos bankjegyet talált, ezeket hazavitte, és a gyerekek között játék céljára szétosztotta.

A fk. Orsós Zsolt terhelt az egyik hamis bankjegyet 2001. augusztus 5-én a helyi italboltban megkísérelte felváltani, az alkalmazott azonban felismerte, hogy a bankjegy hamis, és azt nem fogadta el.

A hamis bankjegy a valódi bankjegy értéktelen színes másolata volt, de megfelelő ellenőrzés hiányában alkalmas volt a megtévesztésre.

A végzésben a bíróság megállapította, hogy a terhelt elkövette a Btk. 304. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdése szerint minősülő pénzhamisítás büntettének a kísérletét, ezért 1 év időtartamra próbára bocsátotta, s kötelezte a bűnügyi költség megfizetésére.

A legfőbb ügyész indítványa szerint létezik azonban ezzel ellentétes, a jogirodalomban fellelhető olyan jogértelmezés is, amely szerint csak a tízezer forintot meghaladó értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás esetében valósul meg a pénzhamisítás privilegizált esete; ha az elkövetési érték ennél kisebb, a cselekmény nem bűncselekmény.

E felfogás indokolása szerint a törvényhozó azzal, hogy a Btk. 304. § (3) bekezdését a 2001. évi CXXI. törvénnyel módosítva a kisebb

értékhez igazodó privilegizált esetet létesített, azt juttatta kifejezésre, hogy a kétszázezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett cselekményt nem kívánja alapesetként, a tízezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett cselekményt pedig nem kívánja privilegizált esetként értékelni.

Mindebből az következik, hogy a tízezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett cselekmény a pénzhamisítás bűncselekményének sem az alapesetébe, sem a privilegizált esetébe nem tartozik bele, vagyis nem bűncselekmény.

A legfőbb ügyész indítványa szerint az eltérő értelmezések lehetősége a helyes jogértelmezés érdekében szükségessé teszi jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát.

Tekintettel arra, hogy a hatályos törvény jogilag helyes értelmezésével szemben logikusnak tűnő érveket lehet felhozni, a Legfelsőbb Bíróság is indokoltnak tartja a helyes jogértelmezést jogegységi határozattal elősegíteni.

Az elsőként ismertetett értelmezés egyik alaptétele az, hogy a pénzhamisítás alapesetének a megfogalmazásából következően, a tényállás megvalósítása az elkövetési értéktől függetlenül, minden esetben bűncselekmény; a másik pedig az, hogy a pénzhamisítás esetében a kisebb értéknek a Btk. 138/A. §-ának a/ pontjában meghatározott alsó határa nem érvényes.

Mindkét alaptétel téves.

A Btk. 304. §-ában az alapeset főszabály, a (3) bekezdés pedig kivétel. Amennyiben ezek eltérnek egymástól, a jogértelmezés szabályai szerint nem a főszabály, hanem a kivételként megfogalmazott szabály az érvényes, következésképpen a (3) bekezdésben meghatározott értékhatár érvényét az alapeset megfogalmazása nem ronthatja le.

Ha pedig a törvényben szereplő valamely fogalom tartalmát értelmező rendelkezés formájában a törvény meghatározza, akkor ez a meghatározás a törvény alkalmazása során kötelező érvényű, attól értelmezés alapján eltérni nem lehet.

A Btk. 138/A. §-a ilyen értelmező rendelkezés, s mivel a törvényben nincs olyan rendelkezés, amely a pénzhamisítást kivonná a hatálya alól, e bűncselekmény esetében is a 138/A. § a/ pontjában meghatározott értéket kell kisebb értéknek tekinteni.

Ellentétes tehát a törvénnyel az az állítás, hogy a kisebb értéknek az értelmező rendelkezésben meghatározott alsó határa itt figyelmen kívül maradhat.

A Btk. 304. §-ának (1) bekezdése szerint a pénzhamisítás két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő; a (2) bekezdés szerint súlyosabb a büntetés, ha a büntettet különösen nagy vagy azt meghaladó értékű pénzre, avagy bűnszövetségben követik el, s a (3) bekezdés szerint enyhébb a büntetés, ha váltópénzre vagy kisebb értékű pénzre történik az elkövetés.

Nyilvánvaló ebből, hogy a pénzhamisítás büntettének az (1) bekezdésben meghatározott cselekmény az alapesete, mert hiszen a törvény ehhez képest határoz meg minősített és privilegizált eseteket.

A Btk. 138/A. §-ának a/ pontja szerint az érték akkor kisebb, ha tízezer forintot meghalad, de kétszázezer forintot nem, s ugyanezen szakasz d/ pontja szerint akkor különösen nagy, ha az ötvenmillió forintot meghaladja, de az ötszázmilliót nem.

Az értelmező rendelkezést a 304. §-ra alkalmazva az állapítható meg, hogy a kizárólag elkövetési érték szerint minősülő cselekményeknél az elkövetési érték a privilegizált esetben tízezer-egy forinttól kétszázezer forintig, az alapesetben kétszázezer + egy forinttól ötvenmillió forintig terjed, a minősített esetben pedig meghaladja az ötszázmillió forintot.

A törvény szerint tehát a tízezer forintot meg nem haladó összegű pénzre elkövetett pénzhamisítás nem tartozik a privilegizált esetek közé, s nem tartozik az alapeset és a minősített esetek körébe sem.

Mivel a törvény szerint a pénzhamisításnak csak ez a három alakzata büntetendő, s mivel a vizsgált cselekménycsoport ezek egyikébe sem tartozik bele, a tízezer forintot meg nem haladó értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás nem büntetendő, vagyis nem bűncselekmény.

Ellenkező álláspont elfogadása azt jelentené, hogy létezik olyan bűncselekmény, amelyet a törvény úgy rendel büntetni, hogy büntetési tételt nem rendel hozzá. Ilyen bűncselekmény nyilvánvalóan nem létezik.

A büntető törvényeknek egyébként nemcsak a hatóság a címzettje, hanem az állampolgár is, egyebek között azért, hogy a következmények ismeretében választhassa meg a magatartását.

A törvény nyelvtani jelentésével ellentétes eredményre vezető jogértelmezés itt arra vezetne, hogy az állampolgárt megbüntethetnék olyan cselekmény miatt, amely a törvény általa megismerhető értelme szerint nem büntethető. Az ilyen helyzet nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen a jogbiztonság követelményével, ezért arra lehetőséget adni emiatt sem lehet.

Az 1999. évi LXIX. törvény (Sztv) 163. §-a szerint szabálysértést követ el az, aki forgalomban lévő pénzről engedély nélkül másolatot készít, vagy készíttet. E törvényi tényállás tartalma annyival szűkebb a pénzhamisításnak a Btk. 304. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott tényállásánál, hogy hiányzik belőle a forgalomba hozatal célzata, az elkövetési magatartások azonban egybeeshetnek. Ilyen esetekben a célzat az a többlet, amely a szabálysértést súlyosabb megítélésű bűncselekménnyé teszi.

Ha valamilyen ok miatt a cselekmény a célzat megléte ellenére sem bűncselekmény, akkor megmarad annak, ami a célzat nélkül is volt; megmarad szabálysértésnek, ugyanis a szabálysértés szankcionálását a többlet-veszélyességet jelentő célzat csak akkor szünteti meg, ha emiatt a cselekmény bűncselekménnyé válik.

Más olyan szabálysértés nincs, amelyet a tízezer forintnál kisebb értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás elkövetési magatartása megvalósítana.

A kifejtetteket a Pécsi Városi Bíróság ismertetett végzésére alkalmazva az állapítható meg, hogy a végzésben a bűncselekmény elkövetésének a megállapítása, a terhelt próbára bocsátása és a bűnügyi költség megfizetésére kötelezése törvénysértő, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Be. 291/K. § (2) bekezdése alapján a végzésnek ezeket a rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, a terheltet a Be. 214. §-a (3) bekezdésének a/ pontja alapján a vád alól felmentette, s a Be. 218. §-ának (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a bűnügyi költséget az állam viseli.

A kifejtettek miatt a jogegységi tanács a törvényes jogalkalmazás érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és a döntését a Bszi. 32. §-ának /4/ bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2003. március 17.

Dr. Kónya István s. k. a tanács elnöke, Dr. Bíró András s.k. előadó bíró, Dr. Berkes György s.k. bíró, Dr. Szabó Győző s.k. bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró, a tanács tagjai.

A kiadmány hitelül:

írnok

Tné

